

NYTTARSTALE 1. JANUAR 1979

Hvert hjem, hver bygd og hver by i Norges land har innslag av egne skikker i feiringen av den siste dagen i det gamle året og den første i det nye.

Men det meste har vi felles.

Vi kan feire også denne nyttårshelgen i et land i fred, og i et land hvor den materielle nød er et sjeldent unntak fra det alminnelige bildet av velstand.

Fos oss alle ble 1978 det året da vi sterkere enn tidligere fikk føle virkningen av en verdensøkonomi ute av balanse.

- 2 -

Omkring halvparten av det vi skaper gjennom vårt arbeid må vi selge på et åpent internasjonalt marked.

Omkring en halvpart igjen av det vi trenger til vårt forbruk og i vår produksjon, må vi kjøpe fra utlandet.

Vi har en åpen økonomi.

Dette har gitt oss betydelige muligheter.

Uten disse forutsetningene ville sannsynligvis den materielle velstand vi i dag har, vært en umulighet.

Men i vanskelige tider internasjonalt er vi også dermed mer sårbare for de økonomiske kastvindene som går over den internasjonale økonomi.

Dette betyr selvfølgelig ikke at vi selv er uten muligheter og uten ansvar for utviklingen innenlands.

Den materielle velstand som vi har bevilget oss og som

for den enkelte oppleves som positiv, må selvfølgelig betales.

Til syvende og sist kan den bare betales gjennom resultatet av et produktivt arbeid.

Norske varer er oftest gode varer. Men når de blir mye dyrere enn konkurrentens, får vi solgt for lite. Arbeidsplassene kommer i fare, og vår evne til å betale for vårt forbruk skrumper inn.

Her ligger en av de største utfordringene vi har foran oss.

Det må finnes en annen løsning på dette problemet enn å kaste 10-tusener ut i arbeidsløshet.

Vi må inntil videre flate ut på det inntektsnivå vi nå har.

Vi må sammen klare å bringe produksjonsomkostningene nedover, slik at vi igjen kan selge våre varer og betale

for det vi bruker her i landet.

Dette er ikke noe dramatisk offer for å holde massearbeidsløshet utenfor landets grenser.

Det vi sikter mot er å bevare en av verdens høyeste levestandarder.

Det som trengs er sunn fornuft, måtehold og evne og vilje til å se sammenhengen mellom samfunnet og den virksomhet den enkelte er knyttet til.

Det er med tilfredshet en kan notere at så sterke tiltak som pris- og inntektsstopp er møtt med en rimelig grad av forståelse.

Her må vi alle sammen være innstilt på i forståelse og riktig solidaritet å føre denne saken igjennom.

Folk i Norge har maktet større kraftanstrengelser enn dette.

Vi må vokte oss vel slik at vanskene ikke vokser til uoverstigelige problemer som tar fra oss mot og evne til å satse.

Det kan sikkert vises til vurderinger og planer som har slått feil. Regjeringen må ta sitt ansvar.

Men i en slik situasjon hjelper det lite å telle fortidas seire og tap.

Vi må satse for framtida. Vi har muligheter, vi må make å bruke dem i fellesskap.

I en situasjon som denne er det lett å rette søkelyset på de dystre enkeltheter.

Det skal selvfølgelig også gjøres.

Selv om mange har måttet forlate arbeidsplassen sin, og mange føler usikkerhet for framtida, har vi ikke lov til å overse at det også er lyse trekk i bildet.

Det er i de siste fire årene kommet 150 tusen flere mennesker inn i arbeidslivet, dels i deltidsjobber, dels på full tid.

Den registrerte ledighet i Norge er fortsatt lav i forholdet til de problemer land like innpå oss er rammet av.

Det synes ikke å være nødvendig for oss å ofre noen merkbare andeler av vår samlede materielle velferd, selv om veksten vil måtte vente.

Vi har et totalt økonomisk fundament som gir rimelig grunn for optimisme i framtida.

I dag begynner vi på det siste av 1970-årene.

Hva vil ettertida kalle dette ti-året?

Her er ikke tiden og stedet for å prøve en fullstendig oppsummering.

Men noen trekk kan vi kanskje ta med.

Det var årene hvor den lange internasjonale vekstperioden ble brutt, hvor vi synes å ha kommet inn i en økonomisk mer urolig tid.

Det var også årene hvor miljøproblemene rykket oss nærmere.

Ren luft, rent vann og frie arealer har alltid vært oppfattet som overskuddsgoder i Norge.

Nå har vi måttet erkjenne at også vi må husholdere med dem.

De første merkbare innslag av utviklingslandene som konkurransekraftige produsenter hører nok også med til 1970-årene.

I vårt eget land har vi i store trekk kunnet føre videre vår velstandsutvikling gjennom dette ti-året.

Mengden av vår samlede produksjon vil sannsynligvis

gå opp med nær 50 prosent.

Kjøpekraften av den gjennomsnittlige timefortjeneste i industrien vil i 1979 trolig ligge rundt 40 prosent høyere enn i 1969.

Midt i våre bekymringer for arbeidsmarkedet kan det også være på sin plass å feste seg ved at sysselsettingen i 1979 vil være ca. 150.000 flere årsverk enn i 1969.

Hvor ligger så oppgavene som vil prege det nye tiåret?

Igjen bare noen hovedoppgaver.

I en tid som preges av trusler, fra spenningsfelter og motsetninger i verden må vi satse våre evner og krefter i fredens og trygghetens tjeneste.

I en tid hvor det politiske verdenskartet preges av frigjøringskamp og undertrykkelse, må vi på en realistisk

måte være med å slå vakt om menneskerettighetene.

I en urolig verden må vi stå sammen i vilje til vern om vår egen frihet og suverenitet.

Vi må evne å overbevise om at vårt forsvar ikke er rettet mot noen.

Norsk suverenitet skal borge for fredelig samkvem med våre naboer, ^{for} om ro og stabilitet.

Vi må vise vilje til internasjonalt ansvar og samarbeid.

Vi må lære å bruke de rike naturressurser vi rår over på en slik måte at de blir til beste for alle i landet.

Vi må tilføre vårt arbeidsliv kapital, produksjonsmuligheter og nye impulser til vekst.

Selv om vi har nådd langt i vår fordeling av godene, står enda mye ugjort. Vi har enda distrikter og grupper i landet som avgjort trenger en heving av muligheter og

standard.

Demokratiet må utvikles videre i arbeidsliv og økonomisk liv.

Midt i vårt arbeid for å verne om miljø og ressurser må vi ikke overse den viktigste av alle ressurser, nemlig mennesket selv.

Et liv uten arbeid er lite meningsfylt. Et samfunn som ikke kan etterkomme dette elementære krav har neppe noen framtid.

I dag som tidligere ligger det et stort ansvar på de organer, myndigheter og organisasjoner som skal forme framtida for enkeltmennesket.

Men dette ansvaret er ikke noe som bare kan forvaltes av myndigheter og organisasjoner alene.

Det ansvar det enkelte mennesket selv må føle kan aldri overføres til myndigheter og organisasjoner.

Jo friere et menneske er, jo større blir ofte ansvaret.

Vi kan med rette være stolte av det velferdssamfunnet som vi i fellesskap har bygd opp i Norge. Vi mener med dette å ha fjernet det meste av den sosiale nød og utrygghet.

Men vi verken kan eller bør gå så langt at vi fjerner motivet for den enkeltes egen innsats for seg selv og sine nærmeste.

La meg ta et par eksempler.

Gjennom vår sosiale boligbygging ønsker vi å legge forholdene til rette for at folk skal få en god bolig til en sosial forsvarlig utgift.

Altfor mange mennesker, særlig unge familier og barnefamilier med middels inntekt sliter hardt med dette i dag.

Vi bør gjøre nye framstøt for å gjøre det lettere for folk å skaffe seg en god bolig.

Men dette bør ikke bety at det ikke skal kreves innsats og ofte også en forsakelse i de årene man skal realisere drømmen om eget hjem.

Vårt sosiale trygdevesen skal gi sikkerhet for liv og inntekt når arbeidsevnen faller bort, eller når behovet av andre grunner er der.

Men likevel vil dette store systemet, hvor godt det enn blir utbygd, aldri kunne erstatte den oppofrelse og innsats som må ytes i de enkelte hjem, i de enkelte familier overfor mennesker som trenger en håndsrekning til hjelp.

Medmenneskelig hjelpsomhet kan ikke erstattes av offentlige trygder.

Mennskenes situasjon i vår tid er ofte preget av

oppbrudd, av rotløshet, av nye ting som strømmer på til godt, men også til vondt.

Det frie mennesket har betydelige muligheter.

Men denne friheten må ikke svekke fundamentale normer som lærer oss å leve sammen som medmennesker.

Det er en misforstått form for frihet om den fører bort fra ansvar og høvisk fremferd.

La meg så på denne første dagen i det nye året sende hilsen og gode ønsker til alle i hele Norge fra Lindesnes i sør og til Longyearbyen og Ny Alesund i nord.

Jeg vet at det er mange som særlig i timer som dette føler savnet av mennesker som stod dem nær.

Jeg vet at for mange mennesker er ensomhetsfølelsen sterkere enn forhåpningene til det nye året.

En hilsen til alle dere.

Jeg hilser også til alle de som må skjøtte sitt arbeid mens vi andre kan feire nyttår sammen med familie og venner.

En hilsen til alle nordmenn på oljefeltene i Nordsjøen, sjøfolkene som seiler ute, utenriktjenestens folk, de som er engasjert i utviklingshjelpen og de som arbeider i misjonens tjeneste, til soldatene våre som gjør en fredsbevarende innsats i Libanon, og alle andre nordmenn som i dag befinner seg utenfor landets grenser.

Jeg sender en spesiell hilsen og alle gode ønsker til Kong Olav og hans familie.

Til alle jeg har møtt gjennom radio og fjernsyn i kveld:

Et godt nytt år!